

2.

Установљење непосредне уставне контроле судске власти, подстакло је опсежне расправе о природи те контроле и њеном домету, те о утицају уставног надзора на судске процесе уопште, посебно у земљама у којима је уведена пуна уставна жалба. Предметом нарочите пажње постала су питања везана за односе уставних судова и врховних зајамчених људских права – путем предлога, односно (уставне) жалбе – та правна средства била су у суштини више уставна декорација, него реално правно средство. (касационих) судова, који су најчешће уставом одређени као „највиши судови у земљи“ (у чијој је надлежности већ традиционално заштита права и правних интереса грађана). Наравно, успостављање уставне контроле судске власти и „увођење“ уставног суда у област непосредне заштите људских слобода и права, у значајној мери је изменило полазну идеју поделе функција између уставног суда као „негативног законодавца“ и редовних судова као носилаца независне судске власти, те наметнуло потребу да уставни суд „нађе своје место у тој области“. То је дакле захтевало да у односу на судску власт и њен челни орган – врховни (касациони) суд, буде опредељен домет уставносудске контроле, тј. да се ближе одреди уставноправна граница делања уставног суда, као и његова овлашћења у вршењу контроле уставности судских одлука.

Због обима овог рада, нисмо у прилици да се осврћемо на све важније аспекте односа и веза уставног суда и редовних судова, нити пак да указујемо на бројна питања која су се испољавала у вршењу контроле уставности аката и радњи судске власти. Међутим, опште је запажање у упоредном праву да је остваривање ове функције већ на самом почетку довело до напетости у односима ових органа, а посебно уставног и врховног (касационог) суда. Та почетна напетост, последица је добрим делом чињенице да врховни судови, као највиши судови у држави, нису били навикнути на било какву правну контролу свог рада, али ни на непосредну примену одредаба устава. Разматрајући те отпоре и тензије Р. Passaglia констатује да су „судије чије одлуке може поништити орган који се налази ван судске хијерархије природно обазривије када је реч о својим надлежностима“, те да стога „чим им се укаже прилика настоје да истакну своју власт, опирајући се сваком наметању“. Плодно тло за сталне расправе и спорења између уставних судова и органа судске власти, лежи и у чињеници да текстови устава и закона, по правилу, не садрже решења којима би се ближе одређивао домет (и границе) уставне контроле, као ни решења о овлашћењу уставног суда у испитивању уставности судских одлука. Увидом у уставне текстове може се закључити да је овај облик контроле поднормиран и, по правилу, препуштен законодавном обликовању. Тако нпр. само по једну одредбу посвећену овој контроли имају Устав Србије (члан 170) и Устав Хрватске (члан 128).

Стога, од самог почетка до данас, правна струка упорно трага за